

USTAWA

z dnia 28 czerwca 1962 r.

o zaopatrzeniu emerytalnym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz ich rodzin i domowników.**Rozdział 1.****Przepisy ogólne.**

Art. 1. Prawo do zaopatrzenia emerytalnego na warunkach określonych w ustawie przysługuje:

- 1) członkom rolniczych spółdzielni produkcyjnych wyższego typu — na starość lub w razie inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w pracy w spółdzielni albo choroby zawodowej, jak też wskutek innych przyczyn,
- 2) członkom rolniczych spółdzielni produkcyjnych niższego typu — w razie inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w pracy w spółdzielni lub choroby zawodowej,
- 3) domownikom członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych obu typów — w razie inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w pracy w spółdzielni lub choroby zawodowej,
- 4) rodzinom członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych wyższego typu — w razie utraty żywiciela.

Art. 2. 1. W rozumieniu ustawy:

- 1) rolniczymi spółdzielniami produkcyjnymi wyższego typu, nazywanymi dalej „spółdzielniami wyższego typu”, są rolnicze spółdzielnie produkcyjne prowadzące zespołowo produkcję roślinną oraz produkcję zwierzęcą,
- 2) rolniczymi spółdzielniami produkcyjnymi niższego typu, nazywanymi dalej „spółdzielniami niższego typu”, są rolnicze spółdzielnie produkcyjne nie wymienione w pkt 1,
- 3) za domownika uważa się osobę w wieku powyżej lat 14, pracującą za wynagrodzeniem w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, lecz nie będącą jej członkiem, jeżeli zamieszkuje z członkiem spółdzielni i prowadzi z nim wspólne gospodarstwo domowe.

2. Minister Rolnictwa określi w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki zaliczania rolniczych spółdzielni produkcyjnych do spółdzielni wyższego typu.

Art. 3. Zaopatrzenie emerytalne obejmuje:

A. Świadczenia pieniężne:

- 1) rentę starczą,
- 2) rentę inwalidzką,

- 3) rentę rodzinną,
- 4) dodatek do rent,
- 5) zasiłek pogrzebowy.

B. Świadczenia w naturze:

- 1) pomoc leczniczą i położniczą,
- 2) protezowanie,
- 3) przysposobienie zawodowe,
- 4) umieszczenie w domu rencistów.

Art. 4. Koszt zaopatrzenia emerytalnego członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz ich rodzin i domowników pokrywa Państwo.

Art. 5. 1. Prawo do świadczeń ustala i świadczenia pieniężne wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac określi w drodze rozporządzenia szczegółowy tryb postępowania, środki dowodowe służące do ustalania prawa do świadczeń oraz zasady wypłaty świadczeń.

Rozdział 2.**Renta starcza.**

Art. 6. 1. Renta starcza przysługuje członkowi spółdzielni wyższego typu, który:

- 1) wniósł do spółdzielni jako wkład wszystkie posiadane grunty lub jest bezrolny,
- 2) ma wymagany okres członkostwa w spółdzielni,
- 3) przepracował w spółdzielni wymaganą ilość dni oraz
- 4) osiągnął wiek starczy.

2. Jeżeli członek spółdzielni osiągnął wiek starczy przed upływem wymaganego okresu członkostwa lub przed przepracowaniem w spółdzielni wymaganej ilości dni, prawo do renty starczej powstaje po spełnieniu tych warunków.

Art. 7. Warunek wniesienia do spółdzielni wszystkich posiadanych gruntów uważa się za spełniony także wówczas, gdy w osobistym użytkowaniu członka spółdzielni pozostaje działka przyzagrodowa w rozmiarach nie większych, niż to określają zasady statutowe.

Art. 8. 1. Okres członkostwa w spółdzielni wymagany do uzyskania renty starczej wynosi co najmniej:

- 1) dwa lata — dla członka, który wniósł jako wkład grunty o powierzchni co najmniej 2 ha,
- 2) pięć lat — dla członka, który wniósł jako wkład grunty o powierzchni mniejszej niż 2 ha, oraz dla członka bezrolnego.

2. Jeżeli członkami spółdzielni są oboje małżonkowie, a wkład gruntowy jednego lub obojga małżonków wynosi 4 ha lub więcej — okres członkostwa w spółdzielni wymagany do uzyskania renty starczej przez każdego z tych małżonków wynosi również dwa lata.

3. Przy ustalaniu wielkości wkładu gruntowego dla celów emerytalnych do wkładu gruntowego członka spółdzielni nie wlicza się gruntów dzierżawionych wniesionych przez niego do spółdzielni.

Art. 9. Ilość dni pracy w spółdzielni wymagana do uzyskania renty starczej wynosi co najmniej:

- 1) dla członka, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i w art. 8 ust. 2:
  - 400 dni dla mężczyzn,
  - 260 dni dla kobiet,
- 2) dla członka, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2:
  - 1000 dni dla mężczyzn,
  - 650 dni dla kobiet.

Art. 10. Wiek starczy wynosi:

- 65 lat dla mężczyzn,
- 60 lat dla kobiet.

Art. 11. 1. Renta starcza wynosi 400 zł miesięcznie.

2. Rentę podwyższa się:

- 1) o 20 zł za każdy pełny rok członkostwa w spółdzielni do dnia 31 grudnia 1961 r.,
- 2) o 4 zł za każde 1000 zł dochodu uzyskanego w gotówce z tytułu osobistej pracy w spółdzielni po dniu 31 grudnia 1961 r.

3. Podwyżka określona w ust. 2 nie przysługuje za czas członkostwa po przyznaniu renty.

4. Wysokość renty starczej bez dodatku określonego w art. 20 nie może przekraczać 850 zł miesięcznie.

Rozdział 3.

Renta inwalidzka.

Art. 12. 1. Renta inwalidzka z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w pracy w spółdzielni lub choroby zawodowej przysługuje bez względu na okres członkostwa — członkowi każdej spółdzielni, który:

- 1) wniósł do spółdzielni jako wkład wszystkie posiadane grunty lub jest bezrolny oraz
- 2) stał się inwalidą i został zaliczony do jednej z trzech grup inwalidów z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w pracy w spółdzielni lub choroby zawodowej.

2. Przepis art. 7 stosuje się odpowiednio.

3. Renta określona w ust. 1 przysługuje również domownikowi członka spółdzielni, jeżeli odpowiada warunkom określonym w ust. 1 pkt 2.

Art. 13. 1. Renta inwalidzka z tytułu inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w pracy w spółdzielni lub choroba zawodowa przysługuje członkowi spółdzielni wyższego typu, który:

- 1) wniósł do spółdzielni jako wkład wszystkie posiadane grunty lub jest bezrolny,

- 2) ma wymagany okres członkostwa w spółdzielni,
- 3) przepracował w spółdzielni wymaganą ilość dni pracy oraz
- 4) stał się inwalidą i został zaliczony do I lub II grupy inwalidów.

2. Przepis art. 7 stosuje się odpowiednio.

Art. 14. Okres członkostwa w spółdzielni wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w pracy w spółdzielni lub choroba zawodowa wynosi 5 lat.

Art. 15. Ilość dni pracy w spółdzielni wymagana do uzyskania renty inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w pracy w spółdzielni lub choroba zawodowa wynosi co najmniej:

- 1000 dni dla mężczyzn,
- 650 dni dla kobiet.

Art. 16. Ustalenie inwalidztwa i zaliczenie do grupy inwalidów odbywa się według zasad i w trybie określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 17. 1. Renta inwalidzka wynosi miesięcznie:

- 1) 500 zł — dla rencisty zaliczonego do I grupy inwalidów,
- 2) 400 zł — dla rencisty zaliczonego do II grupy inwalidów,
- 3) 260 zł — dla rencisty zaliczonego do III grupy inwalidów.

2. Rentę inwalidzką dla członka spółdzielni wyższego typu podwyższa się w myśl przepisu art. 11 ust. 2 i 3.

3. Wysokość renty inwalidzkiej dla członka spółdzielni wyższego typu bez dodatku określonego w art. 20 nie może przekraczać miesięcznie:

Dla zaliczonych do grupy inwalidów	Z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek	
	wypadku w pracy lub choroby zawodowej	innych przyczyn
I	900 zł	850 zł
II	800 zł	750 zł
III	450 zł	—

Rozdział 4.

Renta rodzinna.

Art. 18. 1. Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny, pozostałym po członku spółdzielni wyższego typu, który zmarł:

- 1) wskutek wypadku w pracy w spółdzielni lub choroby zawodowej albo
- 2) wskutek innych przyczyn i w chwili śmierci spełniał warunki wymagane do uzyskania renty inwalidzkiej lub starczej albo pobierał jedną z tych rent.

2. Członkami rodziny uprawnionymi do renty rodzinnej są: małżonek, dzieci, wnuki i rodzeństwo oraz rodzice, jeżeli odpowiadają warunkom przewidzianym w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 19. 1. Wysokość renty rodzinnej wynosi miesięcznie:

- 1) dla jednego uprawnionego członka rodziny 360 zł,
- 2) dla dwóch uprawnionych członków rodziny 430 zł,
- 3) dla trzech i więcej uprawnionych członków rodziny 500 zł.

2. Renta rodzinna bez dodatku określonego w art. 20 nie może przekraczać wysokości renty starczej lub inwalidzkiej, jaką pobierał członek spółdzielni lub do jakiej miałby prawo.

Rozdział 5.

Dodatek do rent.

Art. 20. Osobom pobierającym renty na podstawie przepisów ustawy, odznaczonym orderami lub tytułami określonymi w art. 59 dekretu z dnia 25 czerwieca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97), przysługuje dodatek do renty w wysokości 25% renty. Z tytułu odznaczeń przysługuje tylko jeden dodatek.

Rozdział 6.

Zasiłek pogrzebowy.

Art. 21. 1. W razie śmierci osoby pobierającej rentę starczą, inwalidzką lub rodzinną przysługuje zasiłek pogrzebowy.

2. Zasiłek pogrzebowy wynosi 800 zł i wypłaca się go osobie, która pokryła koszty pogrzebu.

3. W razie zbiegu prawa do zasiłku pogrzebowego z dwu lub więcej tytułów, przysługuje tylko zasiłek wyższy.

4. Prawo do zasiłku pogrzebowego wygasa w przypadku niezgłoszenia wniosku o przyznanie go w ciągu 6 miesięcy od daty śmierci.

Rozdział 7.

Świadczenia w naturze.

Art. 22. Osobom pobierającym renty na podstawie ustawy oraz członkom ich rodzin przysługuje prawo do świadczeń w naturze w zakresie i na warunkach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Rozdział 8.

Powstanie, utrata i zawieszenie prawa do renty.

Art. 23. Prawo do renty powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do uzyskania tego prawa, jednakże prawo do renty inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w pracy w spółdzielni powstaje po upływie 6 miesięcy niezdolności do pracy.

Art. 24. 1. Prawo do renty starczej, inwalidzkiej i rodzinnej nie powstaje, a nabyte wygasa, jeżeli grunty wniesione do spółdzielni zostały z niej całkowicie lub w części wycofane.

2. Osoby żądające zwrotu gruntu zobowiązane są do zwrotu pełnej kwoty wypłaconych rent oraz nie zamortyzowanych nakładów inwestycyjnych, dokonanych na tych gruntach przez spółdzielnię.

3. Do czasu zwrotu kwot określonych w ust. 2 spółdzielnia zachowuje grunty w swoim użytkowaniu.

4. Przepisy ust. 1—3 nie mają zastosowania, jeżeli wycofane grunty były przedmiotem dzierżawy lub zostały wniesione do innej rolniczej spółdzielni produkcyjnej w związku z przejściem członka do tej spółdzielni. Osoby żądające zwrotu gruntu zobowiązane są jednak do zwrotu nie zamortyzowanych nakładów inwestycyjnych dokonanych na ich gruntach przez spółdzielnię.

Art. 25. 1. Jeżeli powstały okoliczności, na skutek których spółdzielnia przestała być spółdzielnią wyższego typu w rozumieniu ustawy, zawieszają się na czas istnienia tych okoliczności wypłaty rent przysługujących członkom tej spółdzielni oraz ich rodzinom.

2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania do rent inwalidzkich z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w pracy w spółdzielni lub choroby zawodowej.

Art. 26. 1. Jeżeli spółdzielnia przeszła w stan likwidacji, renciści tracą prawo do dalszego pobierania rent.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy rencistów pobierających rentę inwalidzką z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w pracy w spółdzielni lub choroby zawodowej.

3. Renciści, którzy utracili prawo do renty wskutek przejścia spółdzielni w stan likwidacji, a w przypadku ich śmierci — spadkobiercy tych rencistów obowiązani są do zwrotu kwot, o których mowa w art. 24 ust. 2.

4. Jeżeli spółdzielnia przeszła w stan likwidacji, renciści pobierający rentę inwalidzką z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w pracy w spółdzielni lub choroby zawodowej zobowiązani są do zwrotu nie zamortyzowanych nakładów inwestycyjnych dokonanych na ich gruntach przez likwidowaną spółdzielnię.

Art. 27. Rada Ministrów może określić w drodze rozporządzenia przypadki, w których mimo wycofania gruntów ze spółdzielni, przejścia spółdzielni w stan likwidacji lub przejścia spółdzielni do niższego typu nie następuje utrata prawa do renty lub jej zawieszenie, jak również przypadki, w których może nastąpić zwolnienie od obowiązku zwrotu wypłaconych rent.

Art. 28. Prawo do renty ulega zawieszeniu na warunkach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, jeżeli osoba pobierająca rentę posiada dochody z innych źródeł niż z tytułu członkostwa i pracy w spółdzielni.

Art. 29. 1. Wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli prawo do tych świadczeń ustało lub okaże się, że nie istniało.

2. Rencista jest zobowiązany do zwrotu pobranych kwot, jeżeli był pouczony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczeń lub wstrzymanie ich wypłaty, a pobiera te świadczenia mimo zajścia powyższych okoliczności. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi okolicznościami Zakład Ubezpieczeń Społecznych może odstąpić od żądania zwrotu.

3. Rencista, który korzystał nieprawnie ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach złej woli — obowiązany jest do zwrotu nieprawnie pobranych kwot, niezależnie od odpowiedzialności karnej.

4. Przepisy ust. 2 i 3 mają odpowiednie zastosowanie w przypadkach zawieszenia wypłaty świadczeń lub zmniejszenia świadczeń.

Art. 30. 1 Zarząd spółdzielni zobowiązany jest niezwłocznie zawiadomić Zakład Ubezpieczeń Społecznych o powstaniu okoliczności powodujących utratę lub zawieszenie prawa do renty, określonych w art. 24—26.

2. W razie likwidacji spółdzielni obowiązek, o którym mowa w ust. 1, spoczywa również na właściwym związku rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

Rozdział 9.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 31. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia może podwyższać wysokość rent i zasiłków, przewidzianych w ustawie.

Art. 32. 1. W razie przejścia członka spółdzielni do innej rolniczej spółdzielni produkcyjnej, do okresów członkostwa oraz do dni pracy w spółdzielni zalicza się okresy członkostwa i dni pracy w poprzedniej spółdzielni, jeżeli przerwa w członkostwie nie trwała dłużej niż 6 miesięcy.

2. Do okresów członkostwa oraz do dni pracy w spółdzielni mogą być zaliczane w wyjątkowych przypadkach okresy zatrudnienia w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. Do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty na podstawie przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin mogą być zaliczane w wyjątkowych przypadkach dni pracy w spółdzielni.

4. W przypadku zaliczenia dni pracy w spółdzielni do okresów zatrudnienia (ust. 3) pracę w spółdzielni traktuje się na równi z zatrudnieniem, a dochody członków z tytułu osobistej pracy w spółdzielni na równi z wynagrodzeniem w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

5. Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac ustalił w drodze rozporządzenia przypadki zaliczania okresów wymienionych w ust. 2 i 3 oraz zasady i tryb tego zaliczania.

Art. 33. Okres członkostwa oraz ilość dni pracy w spółdzielni wymagane do uzyskania renty starczej i inwalidzkiej liczy się od dnia przyjęcia członka do spółdzielni niezależnie od jej typu.

Art. 34. 1. Za dzień pracy w spółdzielni uważa się 8 godzin pracy, przy czym ilość dni pracy w okresie roku oblicza się dzieląc sumę godzin pracy członka w ciągu roku przez liczbę 8.

2. W okresie do dnia 30 czerwca 1962 r. za dzień pracy w spółdzielni uznaje się dniówkę obrachunkową. Jeżeli brak

jest w spółdzielni ewidencji dniówek obrachunkowych, a członek spółdzielni w inny sposób nie udowodni liczby dniówek obrachunkowych, zalicza mu się za każdy pełny rok członkostwa 100 dni pracy.

3. Jeżeli z obliczenia dokonanego w sposób określony w ust. 1 i 2 wynika w roku kalendarzowym więcej niż 300 dni pracy, przyjmuje się tylko 300 dni.

Art. 35. Domownikowi, który do dnia 31 grudnia 1963 r. zostanie członkiem spółdzielni wyższego typu, zalicza się:

- 1) do dni pracy wymaganych do uzyskania renty — dni przepracowane w spółdzielni w okresie od 1 stycznia 1960 r. do dnia uzyskania członkostwa,
- 2) do okresów członkostwa — te lata kalendarzowe w okresie od 1 stycznia 1960 r., w których przepracował co najmniej 100 dni w roku.

Art. 36. Jeżeli członek spółdzielni zaliczonej w 1962 r. do spółdzielni wyższego typu zmarł przed wejściem w życie ustawy, a przy tym spełnił warunki określone w art. 6 ust. 1 pkt 2—4, bądź w przypadku inwalidztwa — warunki określone w art. 12 ust. 1 pkt 2 albo w art. 13 ust. 1 pkt 2—4, pozostałym po nim członkom rodziny przysługuje renta rodzinna przewidziana w ustawie.

Art. 37. W sprawach nie unormowanych ustawą stosuje się odpowiednio przepisy dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97), a w szczególności przepisy art. 7, 12—18, 20—24, 26 i 27, 33, 36, 37, 40, 45—51, 53, 54, 64—66, 69—76 i 108 tego dekretu.

Art. 38. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1962 r.

Przewodniczący Rady Państwa: **A. Zawadzki**
Sekretarz Rady Państwa: **J. Horodecki**